

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Analysis Methodica Ivris Pontificii

Venator, Daniel

[S.l.], 1579

VD16 V 541

De Accvsationibvs, Inquisitionibus, & Denuntiationibus. Titulus I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63204)

LIBER QUINTVS.

Objectum libri Quinti est, criminale iudicium. Cuius exercitium, quàm necessarium sit, docet Plato, lib. de Repub. Cum inquit: dare pœnas, maximi mali euitatio est: facit enim alios prudētiores, et iustiores, & medicina quædam iniquitatis est ipsum iudiciū. Et hoc est, q̄ dicitur in c. non frustra, 23. q. 5. Non frustra sunt instituta Regis potestas & cognitoris ius, vngule carnificis, arma militis, disciplina dominantis, seueritas etiam boni patris. Habent omnia ista, modos, causas, rationes, vilitates: hæc cum timentur, & mali coërcentur, & boni quieti inter malos viuunt, d. c. non frustra.

DE ACCVSATIONIBVS, IN-
quisitionibus, & Denuntiationibus.

Tiulus I.

Continuatio.

Cum exercitium criminalium iudiciorū, ne impunita maneāt delicta, exigat publica vtilitas, eaq̄ per accusationem, inquisitionē, & denuntiationē, instituantur, rectissime hic titulus primo huius libri loco ponitur, c. vt fame, extr. de senten. excom. & c. qualiter, extr. eod.

Quid Accusatio?

Accusatio (Hostiense authore) est, criminis alicuius hominis apud competentem iudicem, inscri-

inſcriptione interueniente legitime facta delatio. Vnde & accuſare nihil aliud eſt, quàm Reum criminis aliquem per libellum deferre, ad vindictam publicam, Hoſtienſ. §. quid fit accuſatio, tit. eod. & c. ſuper his, extr. eod.

Qua cauſa Efficiens?

Lex publica permittens accuſationem ob crimen publici iudicij, coram iudice ordinario & competente inſtitui, contra eum, qui accuſari non prohibetur, iuncta voluntate eius, qui ius accuſandi habet, l. præuaricationis, & l. ſi is, ff. de præuaricat. & l. 1. ff. de pub. iud.

Qua Materia?

Crimen quoduis enorme communem rei-publicæ tranquillitatem perturbans, cuius vindicta ex legibus publicorum iudiciorum deſcendit: & accuſatio cuiuslibet de populo, ordine tamè iudiciario ſeruato, ad hoc, vt delinquēs promeritam poenā luat, conceditur (modò id crimè nõ fit maniſeſtum: quia maniſeſta, accuſatione non indigent, c. maniſeſta, c. quæ Lotharius, & c. de maniſeſta, 2. q. 1.) ex quibus iudicia publica exiſtunt. Quorum quædã, teſte Paulo, lib. 15. ad edictum prætoris, ſunt capitalia: quædã nõ capitalia. Capitalia ſunt, in quibus certa poena mortis, vel naturalis, vel civilis infligitur. non capitalia ſunt, ex quibus pecuniaria, aut in corpus aliqua coercitio poena eſt, l. publicorum, ff. de publicis iud. Dicuntur etiã ordinaria, & extraordinaria. Ordinaria ſunt, quorum poenæ ſpecificè & nominatim in iure expreſſè habentur, quas iudici augere vel minuerè cùm facti quædè quæſtio fit, abſq; cauſæ cognitione nõ licet, l. 1. §. 2. ff. ad Turpillia: vt ſunt crimè
la ſæ

330 ANALYS. IVRIS PONTIFICII
læſe maiestatis, adulterium, homicidium, parricidium, veneficium, crimen falsi, vis publica, raptus virginum, peculatus, plagium, ambitus repetundarum, & alia, quæ lib. 48. Pandectarû ordine traduntur: Extraordinaria verò sunt, de quibus iure ciuili, nihil specialiter proditum est, sed relinquuntur arbitrio iudicantis: vt secundum delicti qualitatem, & personæ delinquentis conditionem, peenâ statuat, c. super his, extr. eod. c. de causis, extr. de off. deleg. l. 1. ff. de effrac. & l. 2. ff. de crim. stelli. vt sunt incendium, concussio, præuaricatio, occultatio, crimen stellionatus, & abigeatus, de termino moto, de effractoribus, de solicatoribus alienarum nuptiarum, & alia. De quibus vide tot. tit. de extraord. criminibus.

Quæ Forma instituendæ Accusationis?

Forma instituendæ accusationis traditur per Euticianû Papâ in Epist. 2. ad Episcopos Sicilię, his verbis: Quisquis ille est, qui crimine intendit, in iudicium veniat, nomen Rei indicet, vinculum inscriptionis arripiat, custodię similitudinem, (habita tñ dignitatis æstimatione) patiat, nec impunitâ sibi nouerit mentiendi licentiam, cum calumniantes ad vindictam poscat similitudo supplicij, c. quisquis, 2. q. 8. Et, vt Calixtus Papa præcepit: accusator, præſente eo, quem accusat, in scriptis, iudici accusationem offerat, & propria voce literas suæ accusationis legat, c. per scripta, 2. quæst. 8.

Quæ Accusationis & libellorum concipiendorum inscriptionis forma?

Quæ forma accusationis? & quis modus concipiendo.

piendorum libellorum? Paulus lib. 48. tit. 2. de accusationibus & in script. ff. ostendit dicens, libellorum inscriptionis conceptio talis est, consul & dies, apud illum prætorem vel consulem, Lucius Titius professus est, se Mæuiam lege Iulia de adulterijs Ream deferre: Quòd dicat, eam cum Caio Seio, in ciuitate illa, in domo illius, in mense illo, consulibus illis, commisisse adulterium. Vtiq; enim locus designandus est, in quo adulteriũ commissum est, & persona, cum qua commissum dicitur, & mēsis. hoc enim, lege Iulia publicorũ iudiciorũ, cauetur & generaliter præcipitur omnibus, qui aliquẽ Reũ deferunt, l. libellorũ, ff. de accu. & c. per scripta, §. libellorũ, 2. q. 8.

Quæ Accusationis requisita?

1. Vt is accuset, qui ius accusandi habet. 2. Vt accusatus talis sit, vt accusari possit. 3. Inscriptio solēniter facta. 4. Præstatio cautionis de prosequenda lite. 5. Observatio iuris processus.

Qui Accusare possunt?

Qui accusare possunt, intelligemus, ait Marcellus, in l. qui accusare, ff. de accus. si sciuerimus, qui nõ possunt. Itaq; prohibentur accusare alij, propter sexũ, vt mulier: alij propter ætatẽ, vt pupillus: alij propter sacramentũ, vt qui stipendiũ merentur: alij propter magistratũ, potestatem uel in qua agentes sine fraude in ius euocari nõ possunt: alij propter delictũ propriũ, vt infames, alij propter turpẽ quæstũ, vt qui duo iudicia aduersus duos reos subscripta habet. nũmosq; ob accusandũ vel nõ accusandũ, accepit: alij propter conditionẽ suã, vt libertini cõtra patronos: Ad dicit Paul. in l. alij eo. alij propter suspicionẽ calumnia,

niæ, vt illi qui falsũ testimoniũ subornati dixerunt. Subdit Hermogenianus in l. nonnulli, eod. Nonnulli propter paupertatẽ, vt sũt qui minus q̄ quinquaginta aureos habẽt. Recẽsita hac limitatiõẽ restringit Marcellus, subsequẽti l. hi tñ, ff. eo. Hi tamen oẽs, si suam iniuriã exequantur mortuẽ propinquorũ defendant, ab accusatiõẽ non excluduntur, q̄ omnia continẽtur in c. prohibentur, 2. q. 1. Et sciendum, qui secundũ leges ab accusatiõẽ repelluntur, etiã secundũ Canones repelluntur, c. canonica, 3. q. 5. & duobus sequẽti bus capitulis, c. accusatores, & c. accusatiõẽs, eo.

Porro ius accusandi nõ habẽt homicida, fur, latro, sacrilegus, raptor, adulter, incestuosus, veneficus, periurus, raptor virginũ, vel cuiuscunq̄ alterius criminis reus, c. quisq̄s, 2. q. 8. c. à nobis, ext. de excep. suspectus, male cõuersationis, c. canonica, 3. q. 5. Vilis persona, c. cũ tua, extrauag. de sponsalibus, inimicus, c. 2. 3. & 4. 3. q. 5. c. oẽs, ext. de accusat. Alienigena & ignotus, c. accusatores, 3. q. 5. Socius & particeps criminis, c. veniens, ext. de testib. publicus cõcubinarius, c. cũ dilectus, ext. de accusat. Qui sit tutor, curator, vel procurator, qui alieno nomine accusare nõ possunt, l. penul. §. ad crimen, ff. de pub. iud. Qui fuit testis in alia causa cõtra accusatũ, c. meminimus, extrauag. de accusat. laicus in causa criminali cõtra clericũ, c. cũ P. ext. eo. hæreticus, infidelis, Iudæus, vel schismaticus, c. 1. 2. 4. q. 1. c. pagani, 2. q. 7.

Qui Accusari non possint?

Omnis, qui in ius vocari nõ potest, nec accusari poterit. Qui aut̄ illi sint? habetur. l. 1. 2. 3. 4. & 5. ff. qui in ius vocari nõ poss. maior enim magistrat^{us} nec

nec accusatur, nec accusat: nec p̄ses prouincię: nec
 legatus prouincię: nec magistratus populi Rom.
 hoc accusare, ff. de accus. Papa & Imperator nō
 accusantur. Quia soluti sunt legib. c. proposuit,
 ext. de conces. p̄ben. Verū hæreseos periurij, &
 sacrilegij Imperator accusari potest, c. ad Apосто
 licā, ext. de re. iud. Et Papa pari ratione de hærese
 tantū accusatur, c. si Papa, 40. dist. & à Synodo
 vel Principe iudicatur, c. princeps, 23. q. 5. Nec cle
 ricō corā seculari iudice de crimine canonico, vel
 ecclesiastico, in auth. de manda. prin. §. si verò ca
 nonicū, col. 3. & vt cler. apud pro. Epi. per tot. nec
 infans, vel furiosus, l. infans, ff. de sicar. l. impunē
 tas, C. de p̄en. Nec seruus accusatur de crimine
 pro q̄ pecuniaria p̄ena imponitur. Quia p̄priū
 nō habet, vel pro q̄ imponitur p̄ena amittēde ci
 uitatis, q̄a ciuis nō est, §. libertinorū, inst. de lib.

*Quid est Inscriptio? Et quid debeat conti
 nere Libellus?*

Inscriptio est, obligatio in scriptis facta, qua ac
 cusator ad eandē p̄enā, si nō probauerit crimē,
 q̄ cōmissam accusationis libello porrecto præ
 tendit, q̄ reus debuit pati, si probasset, se obstrin
 git, c. quisquis, 2. q. 8. c. qui crimē, & c. tuæ, ext. de
 procur. c. qui nō probauerit, 2. q. 3. Debet autē li
 bellus cōplecti nomē iudicis, corā quo criminis
 delatio fit, nomē accusatoris & accusati, locū &
 tēpus, crimē & eius qualitātē, & personā, cū qua
 crimen patratū est: neq; tñ diē vel horam inferi
 necesse est. Itē subscriptionē ei⁹, qui dat libellos,
 se professū esse, vel alterius pro eo, si accusator li
 teras nesciat. Quōd si libelli inscriptionum legi
 timē ordinati nō fuerint, Rei nomen aboletur,

& ex integro repetendi Reum potestas fiet, l. libellorum, ff. de accusat. Et licet criminalia iudicia per accusationem cum solenni præcedente inscriptione instituantur: Sunt tamen casus, in quibus non est necessaria hæc inscriptio: vt in crimine apostasiæ, l. apostatarum, C. de apostatis 2. Cùm accusator Christianus, qui contraxit cū Iudæa, vel cōtrā, c. super his, ext. eo. Vbi etiā Ab. & per eundē in c. fi. ext. de calum. 3. In crimine abigeatus, l. cui, C. de abigeis. 4. In leuibus criminibus, l. leuia, ff. eo. 5. In his, quæ apparitores referūt, l. ea quidē, C. eo. Extra hos casus inscriptio necessaria est & ob id inuēta, ne facilē q̄s ad accusationē profiliat, cū sciat inultā sibi accusationē nō futurā, cū calūniantes ad vindictā poscat similitudo supplicij, l. si cui, ff. eo. & c. quisquis, 2. q. 8.

Qualis Cautio præstanda?

Is, qui crimen obijcit fideiussoribus adhibitis, cauere debet, se in crimine, vsq; ad sententiā perseveraturū. Quòd si post satisfactionē illā de exercenda lite præstitā præsens nō fuerit, admonēdus est, vt ad causā agendā veniat, si necdū adfuerit, nō solūm extra ordinē æstimatione iudicis puniendus est, sed etiā sumptus, quos in eam rem & circa ipsum iter ad litem vocati fecerūt, dependere cogitur, l. qui crimen, C. de his, qui accusare non pos. & l. si cui crimen, ff. eod.

Quis processus in Accusatione seruandus?

Relato inter Reos nomine accusati, in causa, eodē modo, quo in ciuilibus, proceditur. Nā & litis contestatio imponitur, admittuntur exceptiones, replicationes, duplicationes, & c. Requiritur probatioes luce meridiana clariores cōclusio.

clufione caufe facta, fentētia fertur, à qua appellatio ad corrigendā fententiæ iniquitatē, cafibus aliquot in l. 2. C. quorū appell. nō recipitur, exceptis, permittitur, c. dilectus, ext. de fimonia, l. 2. C. de exhib. Reorū, l. qui accusare, C. de ædend. l. adulteriū, C. de adult. l. maritus, §. præfcriptiōes, ff. eo. Azo in rub. C. eo. nu. 9. Nota tñ, q̄ leuia crimina audire & discutere de plano iudicē oporteat, l. leuia, ff. eo.

Quis Finis & Effectus?

Primò, vt illi, qui humanæ cōfociationis tranquillitatē turbāt, pro qualitate delicti, puniantur, vt alij malo dediti deterreātur, & boni quietē viuere pofsint, c. non fruftrā, 23. q. 5. Ob id effe dicitur publicę vtilitatis, ne maleficia maneat impunita, c. vt fame, extr. de fentent. excō. In his aut, vt tradit Marcianus, lib. 2. de publicis iudicis, refpiciendū est iudicāti, ne quid aut durius, aut remiffius, q̄ caufa deponit, conftituat. Nec enim aut feueritatis, aut clementiæ gratia affectanda: fed perpenfo iudicio, prout quæq; res pofulat, ftatuendū est. Planè in leuioribus caufis proniores ad lenitatē iudices effe debent, in grauioribus pœnis feueritatē legū cum aliquo temperamēto benignitatis fubfequi, l. refpiciendū, ff. de pœnis. Secundò, vt is, qui in accusatione deficit, pœnā illati criminis cū difpendio exiftimationis patiat, vt damno pudoris & exiftimationis iactura difcat, fibi alienæ verecundiæ impunè infidiari saltē decæter dñō licere, c. fi q̄s, c. qua aut, 2. q. 3. Calumniator enim in accusatiōne deficiens, nec obiectū crimen probans, (vt Canonum cenfura definit) talionem recipit, pœnā quę, quā ipfe inferre intendit, patitur, c. calum-

816 ANALYS. IVRIS PONTIFICI
miatur, & c. qui nō probauerit, 2. q. 3. Et sciendū,
quòd de iure canonum non imponantur pœnæ
capitales, seu corporales mortis, vt notat Inno-
centius, in c. qualiter & quando, ext. eo. allegans
c. 1. & c. 2. dist. 51. & Specul. tit. de accu. §. secundo,
nu. 2. allegans c. cū non ab homine, ext. de pub.
iud. licet sit arg. contra, ext. de maio. & obediē.
c. 2. & c. qui filij sint leg. c. per venerabilem, &
2. q. 7. c. secuti, §. quia verò non omnes, & 5. q. 6.
c. delatori. Sed degradatio, depositio, suspensio,
excommunicatio, & huiusmodi, vt ibi, & 24. q.
3. c. corripiantur, 11. q. 3. c. nemo, & c. rursus, Et po-
test dici, quòd excommunicatio succedit seu cō-
paratur interdictioni aquæ, & ignis, in cuius lo-
cum succedit deportatio, l. 2. ff. de penis, l. pecu-
latus, ff. ad l. Iul. pecul. ita suspensio temporalis
relegationi, depositio perpetuæ deportationi,
degradatio capitis diminutioni, legalibus pœ-
nis assimulantur, d. c. qualiter & quando, ex. eo.

Quæ Adiacentia?

Inscriptio, probatio criminis, citatio, litis con-
testatio, iuramentum, alijq; actus iudiciales.

Quæ Affinita?

Affinitatem quandam cum accusationibus ha-
bent actiones. Nam licet triariam differant, re-
spectu scilicet exordij, medij & finis. Exordij re-
spectu quidē, quia pro ciuili iudicio intēditur a-
ctio, pro criminali accusatio. Ratiōe medij: quia
in ciuilib. adstringitur sol^o actor ad probādū, &
eo nō probante, reus absoluitur. In criminali ve-
rò causa pluribus casib⁹ vtriq; litigantiū proba-
tionis incūbit onus, vt habetur in l. faciliter, C.
de abol. Accusatori quidē pro crimine intēcato,
Reo, verò su p eius purgatione. Quib⁹ casibus, li-

et accusator nō planè probet: nō tñ absoluitur Reus, sed ad purgationē infamiæ tenetur, l. vbi, & ibi Salyc. C. ad l. fal. Deniq; intuitu finis discrepāt. Quia in ciuilib. persecutionibus aliquid dari vel fieri actor petit: in criminalibus, verò, ad vindictā & pœnā fisco applicandā, vel corporaliter sufferendā, agitur, Bar. in l. fi. ff. de priua. del. & l. 3. ff. de sepul. viol. In plerisq; tñ inter se cōueniūt Quia vt in actionib; ita & in accusationibus tres personę diuersis nominibus distinctę, ad cuiuslibet iudicij cōstitutionē, requiruntur. Deinde q; & horū qdam sint ordinaria, qdam extraordinaria. Tertiò, q; vtrinq; tñ in ciuilibus, q; criminalibus, & citati, & libellus, & iuramentū de calumnia, cæteręq; iudiciorū solēnitates requiruntur, auth. offeratur, C. de litis contest. & Bar. in l. 1. C. de iureiu. propter calum. dand. Deniq; cōueniunt in eo, q; siue per accusatorē, vel per denuntiatorē, crimen ad iudicē delatū sit, siue ipse ex diuulgatione criminis excitatus sit, ad inquirendū de eo, semper necesse sit Reū, aut suspectū de crimine vocari, vt ad iudiciū veniat Affinia etiam sunt, interdicta, exceptio, denuntiatio, inquitio, c. qualiter & quādo, §. ad corrigendos, ext. eo, & c. meminimus, & c. super his, extr. eod. Et quomodò illa discrepant? Vide in d. c. super his.

Quæ Pugnantiæ?

Impedimentū in causa efficiente, defectus materiæ, & vitium formæ libelli accusatorij, vel inscriptionis. Impedimenta in causa efficiēte sunt coactio, vilitas personæ, proximitas, consanguinitas, absentia accusati, mors vtriusq; tam accusatoris, quam accusati, criminis participatio

388 ANALYS. IVRIS PONTIFICII
vel aliud crimen, quod accusatorem ad accusan-
dum in pleneum reddit. vt est latrocinium, homi-
cidium, furtum, sacrilegium, rapina, adulterium,
periurium. contrariantur etiam, hæresis, apostasia,
calūnia, preuaricatio, inimicitia, infamia, exco-
municatio, symonia, &c. Defectus materię depre-
henditur, si crimen, delictum nõ sit enorme, publi-
cum, sed priuatũ: si nõ agitur ad vindictã publi-
cam, sed ad interesse priuati alicuius. vel si eorũ
executiones; denunciationes, siue accusationes
ad illos tantũ pertinent, quibus inferuntur:
vt furtum, iniuria, damnum, crimen abigeatus,
l. fin. ff. de fur. l. fin. ff. de priua. delict. Vel si super
crimine publico (excepto adulterio) pœnam san-
guinis ingerente transactio, vel pactum fuerit
interpositum. vitium libelli accusatorij, vel in-
scriptionis ipsam accusationem ita perimit vt
rei nomen, etiam illo non opponente, vnã cum
libellis aboleatur, licet ex integro repentendi
Reum potestas fiat, l. libellorum, ff. eod. vitiat
autem, cum omittitur tempus, locus, persona,
cum qua crimen admissum est, &c. d. l. libellorũ,
&c. c. per scripta, 3. q. 1.

Quid est Inquisitio?

Secundum tituli membrum est, De inquisitio-
nibus. Est autem inquisitio nihil aliud (secundũ
Hostiensem) quã alicuius criminis manifesti,
ex bono & æquo iudicis competentis, Canonice
facta inuestigatio, c. qualiter, extr. eod.

Quotuplex est Inquisitio?

Triples. Generalis simpliciter. i. quantum ad
personas & delicta. Vt cũ præses inquit: an sint
homines facinorosi? de qua in l. cõgruit, ff. de of.
præsid.

Specialis simpliciter, id est, in quantum ad personas & delicta. Vt cum de certo & limitato delicto contra certam personam præses vel prælatus inquirat, de qual. ea quidem, C. de accus. Generalis simul & specialis, siue fit generalis quod ad personas, & quod ad delicta. Specialis: vt cum præses inquirat contra eos, qui Titium occiderunt: siue contra fit generalis, quod ad delicta, & quod ad personas specialis: vt cum potestas vel alius puniatur ad syndi. licet Panor. in d. c. qualiter aliam diuisionem ponat, quem ibi vide.

Quæ causa Efficiens?

Lex diuina & canonica iuncta auctoritate Prælati, vel Superioris merum imperium habentis, vel quod ius corrigendi & puniendi habet. Possunt, n. Papa, Imperator, inquirere per suos Legatos seu delegatos. Episcopi tamē in suis diocesis, Metropolitanus in sua prouincia, in casibus, qui notantur in c. pastoralis, ext. de off. Ord. Præses prouinciæ. Et qui cunq; habet cognitionem causæ criminalis, c. cum dilectus, ext. eod. & d. c. qualiter. Non autem si fit criminofus, inimicus, publicus concubinarijs, & c. c. cum dilectus, eod.

Quæ Materia?

Crimē aliquod graue & enorme: vt est homicidium, simonia, adulteriū, fornicatio, periuriū, incestus. Nam super leuibus & dissimulandis criminibus non inquiratur, c. inquisitionis, ext. de accusat. c. cum I. & A. extr. de re iud. De quibus omnibus vide Specul. tit. de inquisi. §. quādo aut.

Quæ Forma?

Vt, præcedente fama, optimeq; cognita, patra-

ti criminis, suspiciōe Pręlati inquirēs, siue sit Ordinarius, siue delegatus, & loca & personas oculis subiiciat, & in pręsentia eius, contra quę faciēda est inquisitio, (nisi per contumaciā se absentauerit) exponat illa capitula, de quibus fuerit inquirendū: & non solum dicta, sed etiam nomina testiū publicet: vt qd? & à quo? sit dictū, appareat habeatq; facultatem defendendi se ipsū, nec non exceptiones & replicationes legitimas admittat, ne per suppressionē nominū infamādi, per exceptionū verò exclusionē deponēdi falsū, audaciā p̄beatur, vt notat Innocē. III. in c. qualiter 2. ext. eo. §. debet igitur. Nota tñ, quòd quibusdā casib; exceptis, cū fama loco accusatoris sit, & in ea testes recipiantur, lite non cōtestata, obseruationem processus iudiciarij non esse necessariā, d. c. qualiter, & c. licet Heli, ext. de Simo. Forma aut iuramenti, q; quandoq; inquisitores exigunt ab inquisitis, habetur in c. qualiter 1. ext. eod.

Quis Finis & Effectus?

Est punitio delicti cōmissi. Circa q; distinguitur. Aut cōuincitur q; de crimine, per inquisitionē, q; fit ex officio: & tunc ab administratione remouetur. Aut per inquisitionē factā aliquo denūciante: & hoc casu imponitur p̄na, iuxta petitionē denunciātis, d. c. qualiter 2. nisi sit tale crimē, q; & post peractā p̄nitentiam impediatur executionem officij. Quia tūc debet deponi, licet à denunciatore fuerit petitū solū, q; ab administratione remoueretur. Considerandū tñ est, vtrum denunciatio sit Euāgelica, canonica vel iudicialis. In simplicibus verò clericis debet p̄na imponi iudicis arbitrio, nisi p̄na sit expressa in iure: q; tunc

tunc illa imponetur, c. de causis, ex. de off. del. &, c. per inquisitionē, ext. de elect. De poena autē regulariū habetur in c. dilectus, ext. de sim. Si autē testes super inquisitione inducti, probent aliquod crimen, de quo non fuerat infamatus, illi non p̄iudicat, nec ex hoc damnabitur. Illud autē certū est, quod qualitercunq; agatur, ad poenā, si certa poena, super crimine, de quo agitur, in iure statuta est, illa intelligenda erit, vt 2. q. 3. §. notandū, versus princi. Alioq; iudicis arbitrio imponitur, d. c. de causis, extr. de off. deleg. &, l. 1. C. de iure delib. Licet secundū petitionis modū, vt cūm agitur per modū accusationis, denūciationis, inquisitionis, vel exceptionis, Dd. & aliter distinguunt.

Quid Denunciatio?

Tertiū tituli membrū est, de denunciationib. per q̄ aliquādo ad inquisitionē puenitur, & nihil aliud est (secundū Host.) quā criminis alicui, apud iudicē, sine inscriptiōe legitimē facta delatio: ad poenitentia peragenda, vel aliā poenā legitimā imponendā, c. 2. 3. c. super his, &, c. dilectus filius, ext. eo. *Quotuplex Denunciatio?*

Triplex. Euangelica, Iudicialis, & Canonica, Bald. in add. ad Speculat. tit. de denunc.

Quid Euangelica?

Euangelica est, quę tantū ad poenitentia fit, & locum habet, in peccato occulto: sed non omninō occulto, verū, quod aliquo modo probari potest. Quia omninō occulta soli Deo reseruat, c. sicut nobis, ext. de sim. &, c. Christiana, 32. q. 5. Ad hāc tenetur Prælatus, & etiā quilibet quātuncunq; infamis, dū tñ nō perseueret in crimine, admittitur, 2. q. 1. c. si peccauerit, ext. de test. c. in omnibus.

Quid

Quid Iudicialis: Et quotuplex?

Iudicialis distinguitur. Nam alia est publica: alia priuata. Publica iudicialis dicitur, illa, quæ ex officio publico competit, & ad eam faciendâ non quidē monitio, sed Episcopi, vel eo negligente, Archiepiscopi inquisitio, requiritur, c. Romana, ext. de cens. c. Mennam, 2. q. 5. Priuata est, quæ ratione proprii interesse competit, multisque casibus tā legibus, quàm canonibus permittitur: Vt si quis me iniuria afficiat, rem meam auferat. & habet locum, cum oppressus nequit agere. Puta: quia seruus vel alterius potestati subditus est, vt liber tus, vel filius, vel vxor, & similes. Et in his, quæ spectant ad forum venale, & rusticis oppressis, & dominis, l. 1. §. quod autem, §. cum patroni s, & §. cura carnis, ff. de off. præf. vrb.

Quid Canonica Denunciatio?

Canonica denunciatio est illa, in qua aliquod priuatum interesse non includitur: sed fit ad prosecutionem peragendam, quam denunciator prosequi tenetur; aliàs iudex ex officio eā perducit ad effectum, c. cum in tua, extr. de spons. c. ad nostram, ex. de iurei. Nec in ea requiritur trina monitio, c. ad dissoluendum, extr. de despons. impu. c. fin. extr. de cland. despons. & c. præterea 2. extr. de sponsa.

Qua causa Efficiens?

Lex diuina, canonica & civilis, permittens cuius, qui bonæ vitæ, famæ, & cōuersationis est, & qui ad hoc ex charitate, non ex odij vel inuidiæ concitatione procedit per se, vel procuratorem, denunciare, vel denunciationem prosequi, c. repellantur, & c. qualiter, ext. de accusat. c. si pecca-

uerit, 22. q. 1. c. cū in iuuentute, vers. licet igitur, ext. de præsumpt. c. ex parte, ex. de testi.

Quæ Materia?

Quoduis crimen occultum, quod aliquo modo probari possit, auth. de manc. princ. §. si tibi, col. 3. in auth. de collat. §. iubemus, col. 9.

Quæ Forma?

Vt præcedēte monitiōe charitatiua, nulla facta inscriptione, denūciatio apud Superiorē fiat, ad hoc, vt denunciatus etiā nō porrecto denunciationis libello, (cū in ea de plano procedatur,) pœnitentia iniuncta: vel si grauiorē pœnā criminis cōmissi qualitas infligi suadeat, corrigatur. sicut enim accusationē, legitima inscriptio, & inquisitionem, clamorosa insinuatio, ita etiam denunciationem charitatiua monitio præcedere debet. Monitionis autē forma habetur in c. si peccauerit, 2. q. 1. Et probatur præmissa, c. nouit, ext. de iud. & c. 2. c. inquisitionis, c. qualiter, & c. si. & accedens, ext. eo. & c. sicut Heli, ext. de sim. c. hoc videtur, 22. q. 5. c. quapropter, 2. q. 7. & c. venerabili, ex. de off. dele. Imò formā denunciationis, & quod eam debeat præcedere charitatiua monitio, docet Christus, Matth. 8. Luc. 17. Apost. 2. ad Corinth. 13. & vt illam auctoritatem explicat Specul. li. 3. part. 1. tit. de denun. nu. 3. inquiēs: Si peccauerit in te, id est, cōtra te, vel te sciete, frater tuus, id est, quilibet Christianus, c. ad mensā, 11. q. 3. vade & corrige, i. charitatiuè argue eū, inter te & ipsum solum, id est, secretè, d. c. si peccauerit, 2. q. Si te audiuerit, lucratus es fratrem tuū, id est, animā vel salutem fratris eū à peccatis retrahēdo: si te non audierit, adhibe tecum vnum vel

vel duos: supple de illis, qui hoc sciunt: alias effectus
 p̄ditor criminis, vt in p̄al. c. si peccauerit, q̄ esse
 nō debet, c. placuit, dist. 6. de p̄en. vel talib. q̄ pos
 sint p̄desse & nō obesse, vt, c. hoc videtur, 22. q. 5.
 Vt in ore duorū, scilicet tui & alterius, si. n. vnū
 adhibet: vel triū, scilicet tui & duorū, quos adhi
 bet, stet oē verbū, i. p̄betur charitatiua monitio.
 Quōd si nō audierit, scilicet cū effectu, q̄a se nō
 corrigit, dic. i. denuncia Ecclesiæ, i. Prælato, q̄ est
 in Ecclesia, c. scire, 7. q. 1. si aut̄ Ecclesiam, i. Præla
 tū, seu eius monitionē non audierit, sit tibi sicut
 ethnicus, id est, gentilis, c. nonne, 1. q. 1. vel excom
 municatus, i. alienus à participatione: Et publica
 nus, i. publicè peccās. Hæc autoritas Euāgelij ha
 betur, c. nouit, extr. de iud. & d. c. si peccauerit, c.
 quemadmodū, extr. de iureiu. c. præcipue, 11. q. 3.

Quis Finis & Effectus?

Primus. Vt p̄ qualitate delicti denūciatus cor
 rigatur, vel cōuictus remoueat̄ à beneficio vel
 interdicator ei Ordinis executio, vel iniūgatur
 ei restitutio, vel, si ad correctionē tantū agatur,
 spiritualis p̄ena tantū ei imponatur, c. si quis
 neq̄, 1. q. 1. c. requiritis, 1. q. 6. c. nerui, dist. 14. c. 12.
 p̄e, extr. de restitut. spoliat. c. 1. extr. de off. custod.

Secundus effectus est. Quōd licet denunciatus
 ad talionē non teneatur: si tamen in probatione
 deficiat, donec suā purgauerit innocentia, ab of
 ficio & beneficio suspenditur: & de calumnia pu
 nitur, vt cæteri, simili p̄ena perterriti ad aliorū
 infamia facile non profiliant, c. fin. extr. de calū.
 c. quapropter, 2. q. 7. hoc igitur effectu differt de
 nunciatio ab accusacione: 1. Quōd accusator
 cōstitutus probationib. ad talionē teneatur, i. eā
 p̄enam debeat incurrere, q̄ si p̄basset, reus fuis

tere debebat, c. q̄ aut, 2. q. 3. Nō autē denūciator,
 2. Differt fine. Quia finis denūciatiōis potissimū
 est correctio, licet in consequentiā aliā pœnē infli
 gatur. Accusatiōis aut finis est pœnē p̄ qualitate
 delicti patrati impositio, c. ecce, 24. q. 3. 3. Differt
 forma. Quia accusatio fit per inscriptionē, sed in
 denūciatione nulla inscriptiōe op̄ est. Cū nō cō
 ueniat rei & negotio, vt q̄ se inscribat ad taliōis
 pœnā, q̄ nō foret imponēda, d. c. qualiter, ext. eo.

AXIOMATA ET SENTENTIAE.

Illi, q̄ in accusatiōe deficiūt canonū cēsura, pœna illati
 criminis cū dispēdio existimatiōis puniūtur, c. 1. c. 2. q. 3.

Qui non probauerit, quod obiecit, pœnā q̄ ipse intule
 rit, patiatur, c. qui non probauerit, 2. q. 3.

Aliud est, crimē illatū nō posse p̄bari, aliud, aliq̄ p̄missiōe
 accusationē deserere. Huic. n. q̄ p̄missiōe decepto accu
 sationē deserit, venia datur, illi verō, q̄ crimē illatū p̄ba
 re nō valuerit, infamia irrogatur, c. si q̄s iratus, 2. q. 3.

Accusatorum personae nunquam recipiantur sine scri
 pto, nec absente eo, quē accusare voluerint, quibuslibet
 accusare permittatur, c. accusatorum, 2. q. 8.

Sciāt cuncti accusatores, eā rē se debere inferre in publi
 cā notionē, q̄ munita sit testibus idoneis, vel instrumētis
 apertissimis documētis, vel indicijs ad p̄bationē idoneis,
 vel indubitatis et luce clariorib. expedita, c. sciāt, 2. q. 8.

Ille personae, quas ciuiles leges ad accusandum non
 admittunt, nec canonibus admittuntur. Cū indignum
 sit superiores pati ab inferioribus, quae inferiores ab eis
 pati despiciunt, c. accusationes, & c. accusatores, 3. q. 5.

Qui inimicitijs studet, vel facile litigat, nec accusa
 tor nec testis esse potest: sicuti nec inimici iudices esse pos
 sunt, c. nullus, & quod suspecti, 3. q. 5. Ib̄

Ibi causa agitur, vbi crimen admittitur: & qui non probauerit quod obiecit, pœnam quam intulerit: ipse pati debet, c. ibi semper, c. si quis, & c. qui crimē, 3. q. 6.

Quelibet proximorum errata conspicientes, nō hac ante reprehendendo iudicare, quàm ad conscientiam nostram humiliter reuersi, digito eam discretionis solerter exculpemus: & quid in ea conditori placeat, quidve displiceat, examinatione dirimere debemus, c. postulatus, 3. quæst. 7.

Cuius in agendo vel accusando, quis obseruat arbitrium, eum habere etiam contra se iudicem in eodem negotio non dedignetur, c. accusatores, 3. q. 8.

Absente eo, quem accusare voluerit quisquam, accusatori non credatur: quia sine scripto difficile est: per scriptum aut nunquam recipiatur, quia per scripturam nullus accusari potest, sed propria voce, & presente eo, quem accusare voluerit suam quisque agat accusationem, c. absente, 3. q. 9.

Altera parte absente diffinitiuam non feratur sententia, c. reuera, & c. absens, 3. q. 9.

Qui quod obiecit probare non valet, de cetero ad arguendum non admittitur, nisi prius propriam causam civilem duntaxat asserere voluerit, c. si accusatorem, 3. q. 10.

Neganda est accusantis licentia criminandi, priusquam se crimine, quo premuntur, exuerint. Quia non est credendum contra alios eorum confessioni, qui criminibus implicantur, nisi se probauerint innocentes: quoniam periculosa est, & non debet admitti rei aduersus quemcunque possessio, c. neganda, & c. non est, 3. quæst. 11.

Nullus unquam presumat accusator simul esse, & testis

testis vel iudex. Quoniam in omni iudicio quatuor personas semper necesse est esse: scilicet iudices electos, accusatores idoneos, defensores congruos, & testes legitimos. Iudices autem debent uti aequitate, testes veritate, accusatores intentione ad amplificandam causam, defensores extenuatione ad minuendam causam, c. nullus unquam, & c. seq. 4. quest. 4.

Inscriptio necessaria est, ut calumniator talionem recipiat. Quia ante inscriptionem, nemo debet iudicari vel damnari, d. c. nullus, 4. q. 4.

De domo iudicis accusator vel testis produci non debet, ne in causam suspitionis incidat iudex, c. contra, 4. q. 4.

Omnibus, quibus accusatio denegatur, in proprijs causis accusandi licentia non est deneganda, c. omnibus, 4. quest. 6.

Non omnis, qui parcat amicus est: nec omnis, qui verberat, inimicus. Meliora enim sunt vulnera amici, quam voluntaria oscula inimici: Sicuti melius est cum severitate diligere, quam cum lenitate decipere, c. non omnis, 5. q. 5.

Infames esse eas personas dicimus, quae pro aliqua culpa notantur infamia, id est, omnes, qui Christianae legis normam abijciunt, & statuta ecclesiastica contemnunt: similiter fures, sacrilegi, & omnes capitalibus criminibus irretiti, c. infames, 6. q. 1.

Accusator quod asseuerat profitendo se probare non posse, reum necessitate monstrandi contrarium, non adstringit, cum per rerum naturam, factum negantis probatio nulla sit. Tamen, propter scandalum remouendum reo auctoritate Gregorij imponitur onus purgandae famae suae, modo publica fama ipsi nimium non obsistat, c. accusator, 6. q. 5.

Lll

Affli-

Afflictio afflictis non est addenda, ne culpa offensam
in se quis retorqueat, c. cum percussio, 7. q. 1.

Iuri suo cedere nemo tenetur, c. q̄ periculosum, 7. q. 1.

Plurimorum utilitas, vnius utilitati, vel voluntati pre-
ferenda est, c. scias, 7. q. 1.

In criminalibus accusando, denunciando & inquiren-
do proceditur. Sicut igitur accusationem legitima inscri-
ptio precedere debet, ita denunciationē charitativa mo-
nitio, & inquisitionē clamorosa insinuatio, c. pralatorū,
extr. eod.

Agenti possessorio adipiscenda in beneficiis nō obstat
exceptio criminis, nisi de eo sit infamatus, et infamato ac-
cusatore nō probate, vel nō apparete, indicitur purgatio,
in qua si defecerit, punitur vt cōuictus, c. accedes, ex. eo.

Crimē probatū p̄ modum inquisitionis regulariter pœ-
na ordinaria non punitur: sed si impedit ordinis execu-
tionem sicut in accusatione, fit depositio: et si impedit tã-
tūm beneficij retentionē, fit priuatio à beneficio, nec pote-
rit iudex hanc pœnā moderari, c. inquisitionis, extr. eod.

De veritate criminum, non inquiritur, nisi prius con-
stet de infamia. Et tum non inimici, vel periuri, sed ilo-
nei viri ad prosequendum inquisitionem, & ad testimo-
nium, admittuntur, c. cum oporteat, extr. eod. (ex. eo.)

Iudicium criminale sine accusatore non procedit, c. 1.

Euidencia patratī sceleris non indiget clamore accusa-
toris, c. euidencia, extr. eod.

De his criminibus de quibus absolutus est accusatus, non
potest accusatio replicari, c. de his, extr. eod.

Dicens se aliquē accusaturū corā iudice, ante inscrip-
tionē sine pœna desistere potest: sed ei desistētī silentiū p̄-
petuum imponitur: eo autē ad accusationem procedente,

LIBER QUINTVS. 499

ad talionem poena se inscribere tenetur, c. licet, ext. eod.

Denunciator criminis se non inscribit, quia ad correctionem tendit: accusator autem inscribit, quia tendit ad poenam.

Excipiens vero inscribit ad poenam extraordinariam, si per exceptionem crimen opponendo, ab intentione repellatur, c. super his, extr. eod.

Si is, de cuius crimine in iudicio constat, petit restitutionem, propter iudicarium ordinem non seruatum, non est audiendus: sed eum tanquam notorium criminofum debet Superior de nouo priuare, c. ad petitionem, extr. eod.

Non punitur quis de crimine, de quo non constat, nisi per famam & testium credulitatem: & per dicta paucorum non debet quis infamatus apud iudicem reputari, c. inquisitionis, §. quasuisi, ext. eod.

DE CALVMNIATORIBVS.

Titulus II.

Continuatio.

Contrariatur calumnia accusationi & denunciationi: cum ea ad puniendos & corrigendos delinquentes instituantur. Non autem dici potest innocens, qui falsitate criminis per calumniae accusatoris vel denunciatoris intetati, grauatur, delinquere, cuius delicti falso conficti gratia poena aliqua afficiatur, sed potius accusator obijciendo cometa, poenam quam reus probato crimine subiisset, in se retorquet, ut Impp. Honor. & Theod. in l. si. C. de cal. aiunt: Quisquis crimine intedit, non impunita fore nouerit mentiedi licentiam, cum calumniae, ad vindictam poscat similitudo supplicij, & ad alterum accusatiouis effectum pertinere, dictum est.

Quid est Calumnia?

Calumnia est, dolosa quaedam machinatio, qua fraudulen-